

CVA : een zaak overdragen aan de kinderen én zeggenschap behouden

De **commanditaire vennootschap op aandelen (CVA)** is sinds enige jaren bijna niet meer weg te denken uit ons rechtstelsel. De toegenomen aandacht voor successieplanning en overdracht van vermogen naar de volgende generatie is daar zeker niet vreemd aan. Met de commanditaire vennootschap op aandelen kan u immers **eigendom overdragen én tegelijkertijd zeggenschap behouden**.

1. Eigendomsoverdracht is van belang ter vermindering van het successierecht, en wordt gerealiseerd via een schenking.
2. De controle behoudt u als zaakvoerder omdat u bijna niet af te zetten bent. Nochtans is de positie van de zaakvoerder niet zo onaantastbaar als soms aangenomen wordt.

In het **begin van de jaren 80** was de commanditaire vennootschap op aandelen (CVA) zodanig in onbruik geraakt, dat een wetsvoorstel ingediend werd dat de afschaffing ervan beoogde. Naar verluidt waren er op zeker ogenblik in België nog maar **zes CVAs actief**. Het bewuste wetsvoorstel heeft het echter niet gehaald. Sedert iets meer dan tien jaar kent de CVA een heropleving.

De vernieuwde aandacht voor de CVA heeft alles te maken met het zoeken naar bevredigende oplossingen in het kader van successieplanning, wat sinds het einde van de jaren 80 een bijzonder actueel item is.

Wie aan successieplanning denkt, heeft meestal (minstens) **twee zaken** voor ogen:

- 1) hoe kan ik, volkomen legaal, het successierecht vermijden? en
- 2) hoe kan ik, tegelijkertijd, toch tot op zekere hoogte controle en zeggenschap behouden?

Op het eerste gezicht zijn beide doelstellingen niet verzoenbaar. Wie het successierecht wil vermijden, is immers verplicht te schenken; en schenken impliceert afstand doen van vermogen. De figuur van de CVA maakt het echter mogelijk om, ondanks een schenking van de aandelen ervan, toch controle te blijven uitoefenen. Het is dan ook geen wonder dat België vandaag meer dan duizend CVAs zou tellen

Wat zijn de kenmerken van de CVA ?

Hét criterium op grond waarvan de CVA zich, net zoals de GCV, onderscheidt van de andere vennootschapsvormen, is de aanwezigheid van **twee soorten vennoten**:

1. één of meer stille of commanditaire vennoten enerzijds, en
2. één of meer beherende of gecommanditeerde vennoten anderzijds. In de praktijk zijn de gecommanditeerde vennoten ook steeds zaakvoerder van de vennootschap.

Voor het overige verenigt de CVA kenmerken van zowel de naamloze vennootschap (NV) als van de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (BVBA). In het **algemeen** kan men stellen dat de **CVA** als rechtsvorm **geënt** wordt op de **NV** (artikel 657 van het Wetboek van Vennootschappen).

Dit betekent onder meer dat een CVA een **minimumkapitaal** moet hebben van **2.500.000 frank**; dat de volstortingsregels die voor de NV gelden ook op de CVA van toepassing zijn; en dat de CVA **aandelen aan toonder** kan uitgeven. De vrije verhandelbaarheid van aandelen, zo typerend voor de NV, geldt dus ook voor de CVA.

Op het vlak van het **bestuur wijkt** de regeling voor de CVA evenwel **helemaal af** van wat geldt voor de **NV**.

1. De **zaakvoerder** van de CVA, die overigens ook vennoot moet zijn, wordt **verplicht** in de **statuten** aangeduid (artikel 658 van het Wetboek van Vennootschappen).
2. Bovendien heeft de zaakvoerder van de CVA een **vetorecht** tegen voorgenomen **statutenwijzigingen** (artikel 659 van het Wetboek van Vennootschappen), zodat vaak gesteld wordt dat de zaakvoerder steeds zijn afzetting (via een statutenwijziging) kan tegenhouden. Hij is immers ook vennoot, dus hij kan altijd een statutenwijziging afweren.

Al bij al leunt de bescherming van de zaakvoerder van een CVA heel nauw aan bij de bevoorrechte positie van de (statutair benoemde) zaakvoerder van een BVBA (zie hierover de bijdrage Het ontslag van een bestuurder in de Ondernemers-Tijd van 2 september 2000). Vandaar dat men soms stelt dat een CVA een NV is met een zo goed als onafzetbare zaakvoerder, zoals in een BVBA.

De **bevoegdheden van de zaakvoerder van een CVA** reiken overigens nog **verder** dan :

1. zijn **gewone beheersbevoegdheid** en
2. een **vetorecht tegen statutenwijzigingen**;
3. hij heeft ook een **vetorecht** tegen **alle handelingen** die de **belangen van de vennootschap** ten opzichte van derden betreffen. Hieronder verstaat men alle handelingen die het onderpand van de vennootschap ten aanzien van derden kunnen verminderen, zoals dividenduitkeringen.

Deze zeer uitgebreide bevoegdheden worden de **zaakvoerder** echter niet zomaar in de schoot geworpen. De keerzijde van de medaille is zijn **onbeperkte en hoofdelijke aansprakelijkheid** voor de **verbintenissen van de vennootschap**. In theorie zou men dit probleem kunnen ondervangen door een BVBA (of een andere vennootschap met beperkte aansprakelijkheid) aan te stellen als zaakvoerder. De praktijk wijst echter uit dat dergelijke structuur nogal snel als te omslachtig ervaren wordt.

Hoe wordt de CVA in de praktijk aangewend ?

De onbeperkte en hoofdelijke aansprakelijkheid van de zaakvoerder vormt uiteraard de belangrijkste hinderpaal voor de oprichting van of de omvorming naar een CVA. In de praktijk wordt de **CVA** dan ook meestal enkel aangewend als **patrimonium- en/of holdingvennootschap**.

De exploitatierisicos van dergelijke vennootschappen zijn in de regel miniem of helemaal onbestaande, zodat in de hoofdelijke aansprakelijkheid feitelijk gezien voor de zaakvoerder weinig of geen gevaren schuilen. Daarentegen zal men slechts weinig exploitatievennootschappen (mét commerciële risicos) onder de vorm van een CVA aantreffen.

Voorbeeld 1 : Vaak wordt als volgt tewerkgegaan. Ouders bezitten een patrimoniumvennootschap onder de vorm van een NV; een handgift van de aandelen ervan naar de kinderen wordt overwogen (om het successierecht te vermijden), maar zodra de meerderheid van de aandelen op die manier in handen van de kinderen is, kunnen de kinderen de ouders - die bestuurder zijn van de NV - afzetten als bestuurder; meteen gaat dan ook de zeggenschap over de vennootschap voor de ouders verloren; een omvorming van de NV in een CVA, voorafgaandelijk aan de handgift, lost dit probleem op.

Voorbeeld 2 :

Een andere mogelijkheid is dat ouders een **exploitatievennootschap** bezitten met een aanzienlijke waarde, waarvan zij eveneens bestuurder zijn, en nog enige tijd willen blijven, maar waarvan zij niettemin de aandelen willen overdragen aan de kinderen. Een rechtstreekse omvorming in een CVA is niet aan de orde. De ouders wensen immers niet de hoofdelijke aansprakelijkheid als zaakvoerder van de exploitatievennootschap te lopen.

Bijgevolg worden de aandelen van de NV ondergebracht in een nieuwe vennootschap, een **CVA**, via verkoop en/of inbreng van de aandelen van de NV. Vervolgens worden de **aandelen van de CVA** via **handgift geschonken aan de kinderen**.

Als **zaakvoerder van de CVA** lopen de **ouders weinig risico**: de CVA draagt immers geen exploitatierisico's mee. Toch kunnen zij, als zaakvoerder van de CVA, het beleid in de onderliggende NV blijven bepalen.

In elk van beide gevallen hebben de ouders hun doelstellingen kunnen verwezenlijken: de aandelen werden aan de kinderen geschonken, maar als (feitelijk onafzetbaar) zaakvoerder blijven zij toch zeggenschap uitoefenen.

Is de positie van de zaakvoerder werkelijk onaantastbaar ?

Hoewel er in de overgrote meerderheid van de gevallen geen problemen zijn, is de positie van de zaakvoerder van een CVA toch niet zo superieur als soms wordt aangenomen. Een en ander werd treffend verwoord tijdens het seminarie De patrimoniumvennootschap of de holdingvennootschap: wat zijn de mogelijkheden, wat de fiscale voordelen? (IFE Congres, 13 december 2000): Indien er een **conflict** bestaat tussen **zaakvoerders** en **aandeelhouders**, is de **situatie niet meer houdbaar**.

Verschillende **oplossingen** zijn dan voorhanden:

1. de opdracht van de zaakvoerder kan worden herroepen om gewichtige redenen.
2. Daarnaast hebben de aandeelhouders het recht de nietigheid aan te vragen van de beslissingen van de zaakvoerders die de sociale belangen van de vennootschap ten opzichte van derden niet respecteren.
3. Uiteindelijk kan een conflict tussen gecommanditeerde en commanditaireren leiden tot de gerechtelijke ontbinding van de vennootschap.

De autonomie van de zaakvoerders is bijgevolg niet zo volledig.

Als zich dergelijke problemen voordoen, heeft dat in wezen te maken met het feit dat, in de geschetste gevallen, het beheer bij andere personen berust dan de personen die (de meerderheid van) het stemrecht hebben op de algemene vergadering (ouders versus kinderen).

De **zaakvoerders** hebben weliswaar een - zeer belangrijk - **vetorecht**, maar het is en blijft maar een vetorecht, en geen werkelijk, volwaardig stemrecht op de algemene vergadering. Patstellingen zijn bijgevolg nooit bij voorbaat uitgesloten

Wil men op dit probleem anticiperen, dan moet men op zoek gaan naar alternatieve oplossingen, los van de CVA, waarbij het beheer én het stemrecht op de algemene vergadering door dezelfde personen (de ouders) uitgeoefend wordt, maar waarbij toch het successierecht kan worden vermeden.

De meest voor de hand liggende **oplossing** bestaat er dan in dat de **ouders de aandelen van hun NV** (patrimoniumvennootschap, exploitatievennootschap,) met **voorbehoud van vruchtgebruik schenken** aan hun **kinderen**. Uiteraard vergt een dergelijk scenario een voorafgaand grondig nazicht en eventueel een aanpassing van de statuten van de NV. Zo kunnen de ouders ervan verzekerd zijn dat zij, als vruchtgebruiker, het stemrecht kunnen uitoefenen. Maar ook hier is de almacht van de ouders niet per definitie onbeperkt. De vruchtgebruiker moet zijn stemrecht immers doelgebonden uitoefenen, met inachtnaam van de belangen van de blote eigenaars (de kinderen).